

Bijzondere editie MC Bestuursprocesrecht: EFFECTIEF PROCEDEREN IN ZAKEN IN HET SOCIAAL DOMEIN

(De onderzoeksplicht van het college bij de totstandkoming van besluiten in het kader van de wet aanscherping WWB, de Participatiewet, de Wmo-2015 en de Jeugdwet)

In deze Masterclass Bestuursprocesrecht zal ingegaan worden op allerlei procesrechtelijke aspecten die een rol kunnen gaan spelen bij de rechterlijke toetsing van besluiten ter uitvoering van nieuwe wet- en regelgeving op het gebied van de Participatiewet, de Wmo 2015 en de nieuwe Jeugdwet alsmede van de achterliggende regelgeving zoals die door de gemeente moet zijn vastgesteld, mede gelet op huidige jurisprudentie.

De rode draad in deze cursus wordt gevormd door:

- De afstemplicht (op de hulpvraag) en de onderzoeksplicht van het college bij aanvragen
- De onderzoeksplicht van het college bij belastende besluiten
- Mogelijkheden om (in bezwaar/beroep) tekortschietend onderzoek te herstellen
- Reageren op bezwaar en beroepsgronden / Nieuwe zaaksbehandeling
- De toetsing door de bestuursrechter van besluiten
- Optreden in voorlopige voorzieningszaken.

Uitgaande van dit procedurele kader zal in ieder geval worden ingegaan op de volgende onderwerpen:

1. Het Awb-kernbegrip “bestuursorgaan” als publiekrechtelijke grondslag voor de toekenning van de bevoegdheid tot het nemen van besluiten en de rechtsgrond van de bevoegdheden van een sociaal (wijk)team.
 - Rechtsvragen vanuit oogpunt van juridische control t.a.v. de bevoegdheden van een sociaal wijkteam tot het nemen van besluiten.
2. De rechterlijke toetsing van verordeningen en beleidsregels door de bestuursrechter in samenhang met de mogelijkheden tot herstel hiervan op grond van de bestuurlijke lus dan wel de nieuwe zaaksbehandeling:
 - Het onderscheid tussen ambtshalve en niet-ambtshalve rechterlijke toetsing;
 - Het onderscheid tussen enerzijds volle rechterlijke toetsing (juridische begrippen, beoordelingsruimte) en anderzijds marginale rechterlijke toetsing (besluit genomen o.g.v. beoordelings- c.q. beleidsvrijheid);
 - De rechterlijke toetsing van de rechtmatigheid van de gemeentelijke verordeningen in het kader van de Participatiewet, de Wmo 2015 en de nieuwe Jeugdwet en de aandachtspunten hierbij;
 - De rechterlijke toetsing van de door het college vastgestelde nadere regels dan wel beleidsregels;
 - De toetsing van besluiten die hun rechtsgrond vinden in de rechtsgrond tot afwijking van een verordening dan wel tot afwijking van beleidsregels;
 - Het onderscheid tussen beleidsvrijheid op regelgevend niveau en beoordelingsvrijheid op uitvoerend niveau en de gevolgen hiervan voor de rechterlijke toetsing van een besluit.
3. Overzicht van mogelijke bezwaar- en beroepszaken op grond van de Participatiewet naar aanleiding van niet-geregelde beleidsmogelijkheden bij de uitvoering van de Participatiewet:
 - Onduidelijkheden bij de uitvoering van de Wet hervorming Kindregelingen bij het wel of niet herstellen van het wegvallen van de ALO-kop, al dan niet op basis van het overgangsrecht;
 - Onduidelijkheden bij de uitleg van het begrip “commerciële relatie” bij de uitvoering van de kostdelers- norm (met wie?; wat is de hoogte van huurprijs, kostgangersovereenkomst, inkomstenkorting?);
 - Onduidelijkheden afstemming van de Wet hervorming Kindregelingen op het kinderalimentatie-recht in samenhang met terugvordering en verhaal van kosten van bijstand;
 - Onduidelijkheden bij ontbreken beleidsregels verlaging bijstand i.v.m. woonsituatie of schoolverlaters;
 - Reikwijdte van de onderzoeksverplichting van het college bij de dringende reden-toets en de inkeerregeling bij maatregeloplegging o.g.v. de Participatiewet, mede gelet op het onderscheid tussen reparatorie en punitieve sanctiebesluiten, en de mogelijke “3-D-toetsing” o.g.v. artikel 18, lid 10 en 11 Participatiewet;
 - Toetsing van het cumulatief effect bij maatregelbesluiten en het verlies van de aanspraak op een individuele inkomensvoet en het beginsel van een redelijke belangenafweging;
 - Het verlies van aanspraken op bijzondere bijstand en gemeentelijke miniregelingen als gevolg van wijzigingen in de draagkrachtberekening en de nieuwe normensystematiek o.g.v. de Participatiewet;

- Onduidelijkheden bij de aflossing van vorderingen o.g.v. de P-wet als gevolg van de nieuwe normensystematiek o.g.v. de P-wet en onduidelijkheden in het KB van 11 december 2014;
 - Onbegrensde verrekeningsmogelijkheden binnen 6 maanden op grond van artikel 58, lid 4 P-wet?
4. Het Awb-kernbegrip “aanvraag” en de betekenis van de melding in de aanvraagfase van een besluit.
- Verschillende rechtsopvattingen over de rechtmatigheid van de melding o.g.v. de Wmo (2015), mede gelet op introductie van de meldingsfase in het Sociaal Domein als vertrekpunt voor het innemen van een aanvraag dan wel als vertrekpunt voor de zorgvuldigheid van verdere besluitvorming;
 - Het onderscheid tussen de onderzoeksverplichting van het college bij de melding o.g.v. de Wmo 2015 en de onderzoeksverplichting bij een aanvraag voor een Wmo-voorziening;
 - Het “recht op een besluit” van een belanghebbende na een ingediende aanvraag c.q. de verplichting van het bestuursorgaan tot het nemen van een besluit na een aanvraag, ongeacht het onderzoek naar de hulpvraag, in samenhang met de rechtsvraag “wie bepaalt het onderwerp van de aanvraag?”
 - De gevolgen van een verlaat ingenomen aanvraag door het college na een eerdere tijdige melding o.g.v. de Wmo 2015 in samenhang met de beoordeling terugwerkende kracht van een aanvraag c.q. de ingangsdatum van een voorziening;
 - De gevolgen van een verlaat ingediende aanvraag door een belanghebbende ná een reeds zelf gerealiseerde oplossing door een burger van een probleem m.b.t. zelfredzaamheid en/of maatschappelijke participatie o.g.v. de Wmo 2015 in samenhang met de beoordeling terugwerkende kracht van een aanvraag c.q. de ingangsdatum van een voorziening.
5. Het Awb-kernbegrip “besluit” en “beschikking” als publiekrechtelijke rechtsgrond voor rechtsbescherming én publiekrechtelijke rechtsgrond voor het recht van een individuele burger op een individueel besluit.
- De vraag naar de reikwijdte van de rechterlijke toetsing (vol of marginaal) bij het Wmo-besluit tot afwijzing van een maatwerkvoorziening, mede gelet op de eigen verantwoordelijkheid van de klant (en diens sociaal netwerk) dan wel het bestaan van een algemene voorziening;
 - De rechterlijke toetsing van toekenningsbesluiten m.b.t. het recht op een dienst / het recht op een algemene voorziening, zoals het recht op een schoon of leefbaar huis of het recht op jeugdzorg, mede gelet op:
 - de eisen van het rechtszekerheidsbeginsel,
 - de zorgvuldigheids- en motiveringseisen o.g.v. de Awb, zoals die o.a. ook gelden voor de toetsing van deskundigheidsadviezen;
 - het verbod van gesplitste besluitvorming in bezwaar en beroep;
 - De rechterlijke toetsing van de rechtmatigheid van handelingen van privaatrechtelijke organisaties met winstoogmerk binnen publiekrechtelijke besluitvorming van de gemeente in het kader van de WWB/Participatiewet en de Wmo op basis van overeenkomsten met de gemeente, o.a. gelet op:
 - de eisen van publiekrechtelijke rechtsbescherming o.g.v. de Awb,
 - de mogelijkheden en beperkingen van de twee-wegenleer van de Hoge Raad.
6. Procedurele aandachtspunten bij de rechterlijke toetsing van boetebesluiten op grond van de Wet aanscherping WWB, gelet op actuele jurisprudentie (o.a. de betekenis van de toets aan artikel 6 EVRM) en de strafrechtelijke uitleg van opzet en schuld bij boeteplegging naar aanleiding van de uitspraak van de CRvB d.d. 24 november 2014 bij de bepaling van de hoogte van de boete).
7. De reikwijdte van de nadere onderzoeksverplichting van het college in WWB-/Participatiewet-fraudebesluiten in samenhang met de bewijshulpverplichting van het college in het kader van de Nieuwe Zaaksbehandeling in beroep bij rechtbanken en CRvB.
8. Overige actuele jurisprudentie bestuursprocesrecht in relatie tot de WWB-/Participatiewet en Wmo, o.a. ook in verband met het recht op schadevergoeding bij niet-tijdige besluitvorming c.q. het recht op een dwangsom op grond van de Wet dwangsom.